

บทที่ 3

คนไทยและคนไทยตำแหน่งสิบสองจุท

คนไทย

ก. ความหมาย

ดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประกอบด้วยชนหลายเชื้อชาติ หนึ่งในจำนวนนั้นคือชนชาติไทหรือไต (Tai หรือ Dai) ปัจจุบันชนชาติไทตั้งถิ่นฐานกระจายอยู่ในดินแดนทางตอนใต้ของจีน ตอนเหนือของพม่า ตอนเหนือของเวียดนาม แคว้นฮัสสัมใน อินเดีย ลาว และไทย คำว่า "ไท" หรือ "ไต" มีผู้เคยให้ทัศนะว่ามาจากคำว่า เทียนในภาษาจีน แปลว่า ฟ้า หรือมาจากคำว่า ต้า หรือ ไต แปลว่า ใหญ่ หรือ สวรรค์ และยังมีอีกหลายคำ ซึ่งล้วนแต่ แปลว่า ยิ่งใหญ่ รุ่งเรือง สว่าง สวรรค์ ฟ้า ทั้งสิ้น (จิตร ภูมิศักดิ์ , 2535: 354-355)

รูปที่ 3 คนไทยลื้อสิบสองพันนา

(วาดจากภาพถ่าย สำนักงานคณะกรรมการ วัฒนธรรมแห่งชาติ , สิบสองปันนา (กรุงเทพฯ, 2537)

แต่ จิตร ภูมิศักดิ์ (2535) เชื่อว่าที่มาของชื่อชนชาติ มาจากความสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่งมี 2 ลักษณะ คือ ความหมายที่ตีงามและความหมายที่ต่ำทราม โดยมี 2 แนวทาง คือ ชื่อที่ชนชาติอื่นเรียก อย่างดูถูกเหยียดหยามไม่ยอมให้เป็น "คน" และชื่อที่ชนชาติตนเองเรียก เพื่อยืนยันตอบได้ว่าเป็น "คน"

โดยเฉพาะประเพณีจีนโบราณที่นับถือ ลัทธิเต๋าอัน (ฮั่นมหาอำนาจ) ที่มักจะเรียกชื่อชนชาติอื่น อย่างดูถูกเหยียดหยาม เช่น เรียกชนกลุ่มน้อยทางทิศใต้และเข้าว่า "ฟานเหริน" ซึ่งแปลว่า คนป่าเถื่อน เรียกชาวตะวันตกว่าผีผแดง ซึ่งมาจากคำว่า "เก๋วย" ที่ แปลว่า "ผี" หรือแม้กระทั่งเรียกคนไทยทั้งหมดว่า "ไป๋อิ" ซึ่งแปลว่า คนป่าขาว หรือ ทมิฬขาว จึงไม่น่าเป็นไปได้ที่คำว่า "ไท" หรือ "ไต" มาจากภาษาจีน แต่ น่าจะเป็นคำในภาษาดั้งเดิมของคนไทย เพื่อยืนยันตอบได้ว่าเป็น "คน" ดังจะพบในภาษาไทย เช่น ไทแขก (คนแปลกหน้า) ไทเฮา (คนพวกเรา) ไทเฮือน (คนที่อยู่ในสังคม, Social man) จึงน่าจะหมายถึง คนที่ไม่ใช่สัตว์ คือ แปลว่า "ผู้คน" มากกว่าคนหรือมนุษย์โดยทั่วไป (จิตร ภูมิศักดิ์, 2535: 358)

ข. ลักษณะร่วมของคนไทย

คนไทยกลุ่มต่าง ๆ มีลักษณะร่วมกัน บางประการที่สำคัญ 3 ประการ คือ (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2530: 114-115)

1. พุทธศาสนาตระกูลไท-ลาว ในอดีตเชื่อว่า ตระกูล ภาษาไทย - ลาว อยู่ในตระกูลภาษาจีน - ทิเบต (Sino-Tibetan) (นฤมล เทพไชย, 2531: 69) แต่ปัจจุบัน ดร. พบอล เบเนดิกต์ นักภาษาศาสตร์และมนุษยวิทยา ได้แบ่งกลุ่มภาษาในดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ออกเป็น 3 ตระกูล คือ จีน - ทิเบต, ออสโตร - ไท และกลุ่มมอญ-ขอม (เขมร) และมุนดา โดยจัดให้ตระกูล ภาษาไทย- ลาว อยู่ในตระกูล ออสโตร-ไท อันเป็นภาษาตระกูลใหญ่ ที่เริ่มแตกสายเมื่อประมาณ 4,000 ปี ก่อน คริสตกาล (นฤมล เทพไชย, 2531: 69-70)

2. เดิมคนไทยทุกกลุ่มปลูกและกินข้าวเหนียวเป็นอาหารหลัก (ประคอง นิมมานเหมินท์ 2539: 17) เนื่องจากที่ตั้งส่วนใหญ่ของคนไทย เป็นพื้นที่ราบระหว่างภูเขา (ที่ดอน) ที่เหมาะสมกับการปลูกข้าวเหนียว มากกว่าข้าวเจ้า ซึ่งต้องการพื้นที่เพาะปลูกเป็นที่ราบลุ่ม (อานันท์ กาญจนพันธุ์, บรรยาย, 1 สิงหาคม 2539) แต่อย่างไรก็ตามกรรมวิธีการปลูกข้าวเหนียวของคนไทย มี ทั้งแบบข้าวนาดำ ที่ต้องใช้น้ำหล่อเลี้ยง ต้นข้าว และแบบข้าวไร่ ที่ไม่ต้องใช้น้ำหล่อเลี้ยงต้นข้าว ซึ่งขึ้นอยู่กับสภาพพื้นที่ตั้งเป็นสำคัญ (อานันท์ กาญจนพันธุ์, บรรยาย, 1 สิงหาคม 2539)

นอกจากนั้นข้าวเหนียวยังใช้ในการ ทำข้าวหลามและผลิดเหล้า เพื่อให้ประกอบพิธีกรรม อุปกรณ์ที่ใช้ในการหุง ึ่งข้าวเหนียว ล้วนมีนัยของความศักดิ์สิทธิ์ ทั้งสิ้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ข้าวเหนียว นอกจากใช้เป็นอาหารแล้วยังมีความสัมพันธ์กับระบบความเชื่อของคนไทยอีกด้วย (อานันท์ กาญจนพันธุ์, บรรยาย, 1 สิงหาคม 2539) และเมื่อคนไทยอพยพลงมาจากใต้ที่พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบลุ่มประกออบกับอิทธิพลประเทศข้างเคียง ที่มีอำนาจ เหนือคนไทยกลุ่มต่าง ๆ เช่น จีน เวียดนาม เขมร ส่งผลให้คนไทย บางกลุ่ม เช่น ไทสยามบริเวณที่ราบลุ่มภาคกลางของไทย ฯลฯ นั้นมารับประทาน ข้าวเจ้า และ ปลูกข้าวเจ้าเป็นหลัก (อานันท์ กาญจนพันธุ์, บรรยาย, 1 สิงหาคม 2539) แต่ก็ยังพอเห็นร่องรอยของ

วัฒนธรรมข้าวเหนียว จากการเรียก ประเพณีการแต่งงาน ว่า ประเพณี "กินดอง" หรือ "กินเหนียว" ที่ หมายถึง กินข้าวเหนียว (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2530: 114)

3. ยกเรือนเสาสูง เนื่องจาก คนไทยกลุ่มต่างๆ มักสร้างบ้านเรือนใกล้ แหล่งน้ำ จึงต้อง ยกเรือนให้สูง เพื่อกันน้ำท่วมถึง อีกทั้งยังใช้ประโยชน์ได้ถุนเรือน ให้เป็นที่อยู่ของสัตว์เลี้ยงเช่น เป็ด ไก่ ฯลฯ ทั้งใช้ทำงาน ใช้เก็บของ ได้อีกด้วย

ค. การแบ่งกลุ่มของคนไทย

คนไทย แบ่งออกได้เป็นหลายกลุ่ม เช่น ไทเขิน ไทมาว ไทลื้อ ไทยวน ไทดำ ไทขาว ฯลฯ คำที่ต่อท้ายคำว่า "ไท" มาจาก ตำแหน่งที่ตั้งถิ่นฐาน เช่น คนไทยกลุ่มที่อาศัยอยู่ใกล้ แม่น้ำมาว หรือ แม่น้ำเขิน จะถูกเรียกว่าเป็น ไทมาว ไทเขิน และจากลักษณะบางประการที่สังเกตได้ เช่น กลุ่มคนไทยที่ผู้หญิงแต่งกายด้วยเสื้อผ้าสีขาว หรือ ดำ จะถูกเรียกว่า ไทขาว ไทดำ (จิตร ภูมิศักดิ์, 2535)

คนไทยในปัจจุบัน ตั้งถิ่นฐานกระจายอยู่บริเวณที่เป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำสำคัญ ๆ ซึ่งสามารถจำแนกออกได้เป็น 4 กลุ่ม ใหญ่ ๆ คือ (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2530: 112)

1. กลุ่มแม่น้ำโขง ที่ทอดยาวลงมาตั้งแต่ดินแดนสิบสองพันนา มณฑลยูนนานของจีน ผ่านลงมาถึงตอนเหนือของพม่า ตอนเหนือของลาว ตลอดจนถึงดินแดนภาคเหนือ และภาคอีสานของไทย

2. กลุ่มแม่น้ำสาละวิน ส่วนมากอยู่บริเวณตอนเหนือของพม่า ภายหลังมีผู้คนบางกลุ่ม ได้อพยพเข้าไปตั้งถิ่นฐานใหม่บริเวณที่ราบลุ่ม แม่น้ำพรหมบุตร (แคว้นอัสสัม) ของอินเดีย

3. กลุ่มแม่น้ำดำและแม่น้ำแดง กระจายอยู่เป็นบริเวณกว้าง ตั้งแต่ภาคเหนือของเวียดนาม แล้วต่อเนื่องเข้าไปในดินแดน บางส่วนของจีน

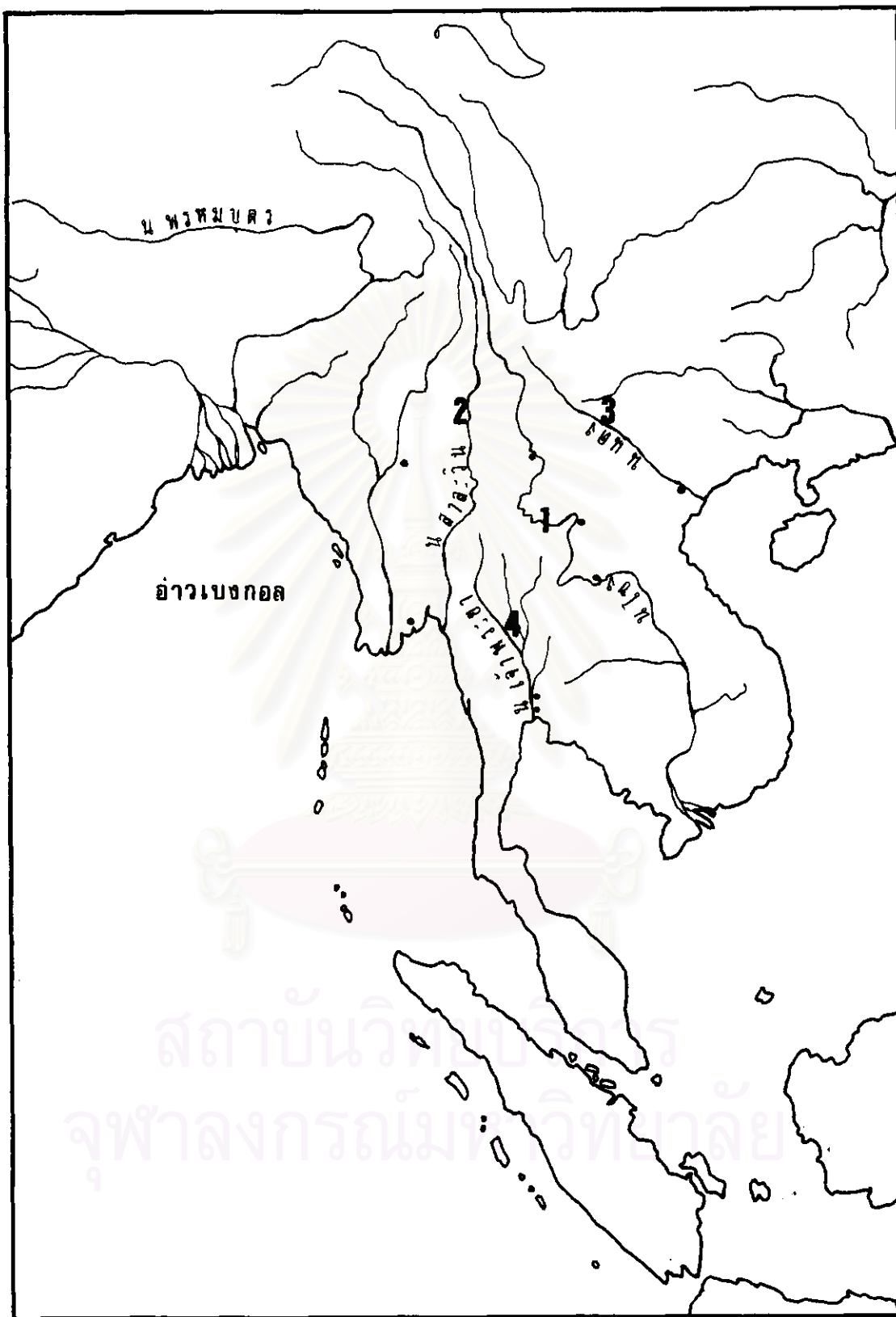
4. กลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา อันหมายถึง บริเวณที่เป็นประเทศไทยในปัจจุบัน

และถ้าให้แม่น้ำโขงเป็นเส้นแกนกลาง จะสามารถแบ่งกลุ่มคนไทย ได้เป็น 2 กลุ่ม ใหญ่ ๆ คือ (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2530: 112-113)

- กลุ่มไทน้อย (Tai Noir or Lesser Tai) ได้แก่กลุ่มคนไทยที่กระจายตัวอยู่ทางทิศตะวันออกของแม่น้ำโขงและเลยเข้าไปเขตกวางตุ้ง กวางสี ของจีนอีกด้วย โดยมีศูนย์กลางอยู่บริเวณ ลุ่มแม่น้ำดำ และแม่น้ำแดง ทางตอนเหนือของเวียดนาม

- กลุ่มไทใหญ่ (Tai Yai or Shan Tai or Greater Tai) ได้แก่ กลุ่มคนไทยที่กระจายตัวอยู่ทางทิศตะวันตกของแม่น้ำ โขง มีศูนย์กลาง อยู่บริเวณ ลุ่มแม่น้ำสาละวิน ทางตอนเหนือของพม่า

โดยทั้ง 2 กลุ่ม เป็นเพียงชื่อที่คนอื่นเป็นผู้สมมุติขึ้น ไม่ใช่ชื่อที่ใช้เรียกตนเอง เป็นการแบ่งโดยกว้าง ๆ ไม่นั่นอน ในขณะที่เดียวกันการแบ่งดังกล่าว ก็ยังแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างทางพื้นฐาน วัฒนธรรม และความเชื่อ ของคนไทยทั้ง 2 กลุ่ม ได้อีกด้วย ดังนี้ (ศรีศักดิ์ วัลลิโภดม และ สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2534: 94-98)

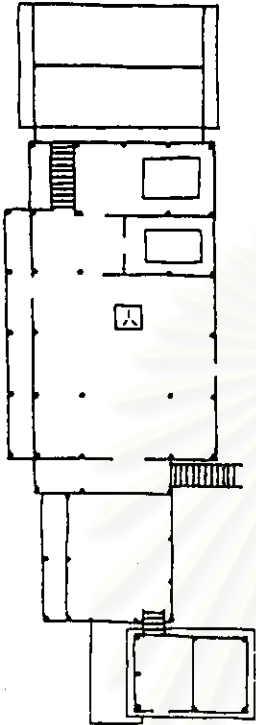
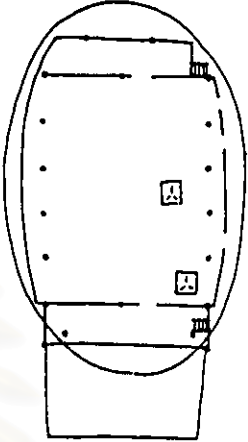

แผนที่ 1 ที่ตั้งถิ่นฐานตามลุ่มแม่น้ำของคนไทยกลุ่มต่าง ๆ

ไทใหญ่	ไทน้อย
	
<ul style="list-style-type: none"> - กลุ่มคนไทที่อยู่ทางทิศตะวันตกของแม่น้ำโขง - เป็นกลุ่มคนไท กลุ่มที่มีการรวมตัวกันทางการเมืองจนเกิดเป็นบ้านเมืองใหญ่โตมีวัฒนธรรมของตนเองเป็นปึกแผ่นมั่นคง อันเป็นที่มาของชื่อไทใหญ่ หรือ ไทหลวง ที่แตกต่างไปจากคนไทกลุ่มอื่น ๆ โดยเฉพาะกลุ่มที่อยู่ทางตะวันออกของแม่น้ำโขง - ออกเสียง "ต" แทน "ท" ตัวอย่างคำว่า ไท เรียกเป็น ไต เช่น ไตใหญ่ ไตเงิน ไตมาว ฯลฯ 	<ul style="list-style-type: none"> - กลุ่มคนไทที่อยู่ทางทิศตะวันออกของแม่น้ำโขง - เป็นกลุ่มที่กระจายตัวอยู่บนพื้นที่ที่กว้างใหญ่ที่มีคนหลากหลายเผ่าพันธุ์ทำให้มีการติดต่อกับบ้านเมืองใกล้เคียงเกิดการผสมผสานกับชนเผ่าและชนชาติอื่นๆจนแม้กระทั่งกลายเป็นพลเมืองของชนเผ่าอื่น ๆ หรือชนชาตินั้นๆ ไป เช่น พวกเหยอะ หรือ อดตที่ต่อมากลายเป็นชาวเวียดนาม เป็นต้น - ออกเสียง ตัว "ท" ด้วยเสียง "ท" ตัวอย่างคำว่า ไท ก็เรียก ไท เช่น ไทน้อย ไทดำ ไทขาว ฯลฯ

ไทใหญ่	ไทน้อย
<p>- ศาสนาและระบบความเชื่อของไทใหญ่มีความสลับซับซ้อนกว่ากลุ่มไทน้อย ถึงแม้ว่าจะมีพื้นฐานความเชื่อเดิมที่เกี่ยวกับแกน เช่นเดียวกับไทน้อย แต่เนื่องจากอยู่ใกล้พวกพยูหรือผัวและพุกาม ที่มีการติดต่อกับอินเดียและลังกา อีกทั้งมีโอกาสได้รับอิทธิพลทางพุทธศาสนาฝ่ายมหายานและฮินดู จากทิเบต ยูนนานและน่านเจ้าอีกด้วย ทำให้กลุ่มไทใหญ่ได้รับอิทธิพลทางพุทธศาสนา ก่อนกลุ่มไทน้อย กล่าวคือตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 19 ลงมา ไทใหญ่มีพระพุทธศาสนาเป็นระบบความเชื่อที่สำคัญแล้ว ขณะที่กลุ่มไทน้อยยังคงนับถือผีอยู่เช่นเดิม</p> <p>นอกจากนั้นยังมีการปรับเปลี่ยนแกนให้เป็นพระอินทร์ อันเป็นเทพสูงสุดทั้งฝ่ายพุทธศาสนาและพราหมณ์</p> <p>- สถาปัตยกรรมที่เกี่ยวกับวัง วัดและบ้านเมือง มีความซับซ้อนกว่าของกลุ่มไทน้อย ตลอดจนมีการพัฒนาการที่ยาวนานกว่า สามารถแบ่งได้เป็นเรือนของคนชั้นสูงที่มีฐานะ และเรือนของคนชั้นสามัญ บางเรือนมีหลังคาแปด หรือมีเรือนขวางต่อจากเรือนใหญ่ โดยเฉพาะเรือนของชนชั้นปกครอง จะมีขนาดใหญ่โต ซับซ้อน ตลอดจนมีความเป็นระเบียบและสวยงาม</p>	<p>- ระบบความเชื่อยังนับถือแกนและนับถือผี มีพัฒนาการของบ้านเมืองที่ค่อนข้างล่าช้าหลังกว่ากลุ่มไททางลุ่มแม่น้ำอิรวดี และสาละวินของพวกไทใหญ่ และจากพงศาวดารเมืองหลวงพระบาง เมืองน่าน แสดงให้เห็นชัดว่าพุทธศาสนาเพิ่งแพร่เข้าไปในดินแดนของกลุ่มไทน้อยในระยะหลัง ๆ เมื่อเปรียบเทียบกับทางกลุ่มไทใหญ่ และล้านนา</p> <p>- สถาปัตยกรรมมีความเรียบง่ายเช่น เรือนของไทดำ ไทขาว มีลักษณะเป็นเรือนโรงยาว การแบ่งเป็นห้อง ๆ ให้แต่ละครอบครัวก็เป็นไปอย่างเรียบง่าย ไม่สลับซับซ้อนเช่น เรือนของไทใหญ่</p>

ไทใหญ่	ไทน้อย
 <p data-bbox="269 1110 695 1175">เรือนไทใหญ่ใน Ruili (Wang Cuilan อ้างถึงใน Clement, 1982: 73)</p>	 <p data-bbox="808 894 1288 959">เรือนไทดำ (Dang Nghiem Van อ้างถึงใน Clement, 1982: 73)</p>

ขณะเดียวกัน ก็มีกลุ่มคนไท บางกลุ่ม ที่อยู่ก้ำกึ่งระหว่างกลุ่มไทใหญ่ และไทน้อย ที่ไม่อาจกำหนดลงไปให้ชัดเจน จนบอกได้ว่า มีอิทธิพลของกลุ่มใดมากกว่ากลุ่มใด เช่น

คนไทสยามอันหมายถึงคนไทที่อาศัยอยู่ในดินแดนประเทศไทยปัจจุบัน ซึ่งเป็นกลุ่มที่เกิดจากการผสมผสานของคนจากหลากหลายเผ่าพันธุ์ ทั้งชนเผ่าไท-ไต ชนเผ่าพื้นเมืองตลอดจนเผ่าอื่น ๆ ทั้งที่มีอยู่เดิม และอพยพเข้ามาใหม่ พัฒนาเกิดเป็นบ้านเมืองหลัอลอมลักษณะทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมที่หลากหลายจนเกิดเป็นพวกเดียวกัน

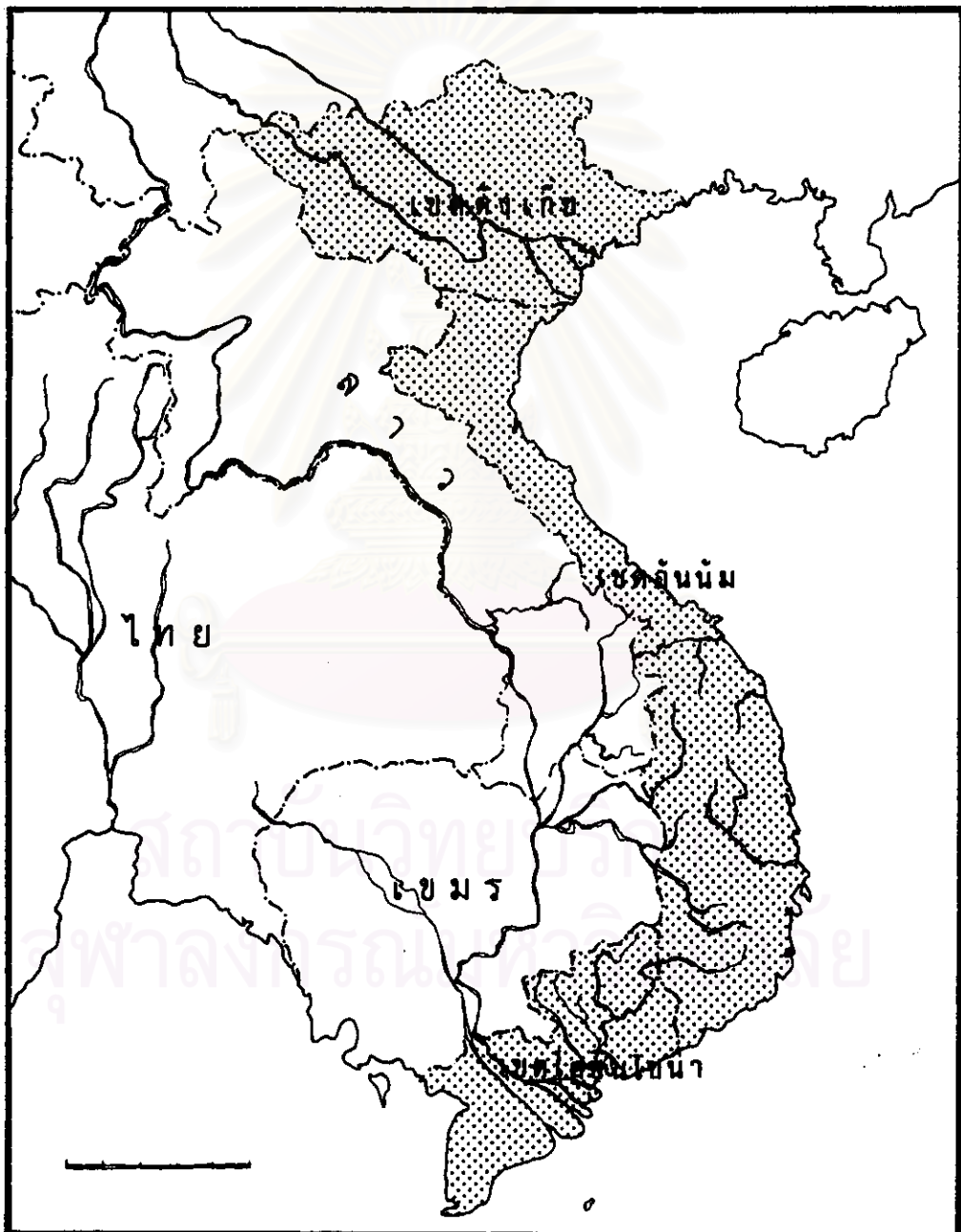
คนไทยในเวียดนาม

ประเทศเวียดนามสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 เขต ตามลักษณะทางภูมิประเทศ ภูมิศาสตร์ และการเมือง ดังนี้คือ (ศรีศักร วัลลิโภดม และ สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2534: 18-19)

เขตตั้งเกี้ยว ได้แก่ ดินแดนตอนเหนือสุดที่ติดกับมณฑลกว๋างตุ้งและกว๋างสีของจีน

เขตอันนัม ได้แก่ ดินแดนตอนกลางของประเทศ

เขตโคชินไชนา ได้แก่ ดินแดนตอนใต้ของประเทศ

แผนที่ 2 ประเทศเวียดนาม

คนไทยในเวียดนาม จัดอยู่ในกลุ่มไทน้อย ซึ่งมักจะกระจายตัวอยู่ตามที่ราบลุ่มแม่น้ำแดง แม่น้ำดำ บริเวณ เขตดั่งเกี๋ย แต่ไม่มีใครพบในเขตอันนัมและเขตโคชินไชนา (ศรีศักร วัลลิโภดม และ สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2534: 19)

ในวงวิชาการเวียดนาม จัดคนไทยในเวียดนามทั้งหมดเป็นกลุ่มเดียวกัน เรียกว่า "กลุ่มไต-ท่าย" (Nhom Tay-Thai) (ทวิ สว่างปัญญางกูร, 2539: 1) และถ้าให้แม่น้ำแดงเป็นแกนกลางจะสามารถแบ่งกลุ่มคนไทยออกได้เป็น 2 กลุ่มคือ (ทวิ สว่างปัญญางกูร, 2539: 1)

- กลุ่มที่อยู่ทางด้านตะวันออกของแม่น้ำไปจนถึงพรมแดนเวียดนาม-จีน เรียกว่า "ไต" (Tay) ได้แก่ไทไต (Tai) และไทหนุง (Nung)

- กลุ่มที่อยู่ทางด้านตะวันตกของแม่น้ำไปจนถึงพรมแดนเวียดนาม-ลาว เรียกว่า "ท่าย" (Thai) ได้แก่ ไทดำ ไทขาว ไทแดง และไทกลุ่มย่อย เช่น ไทซ่าน (San Thai) ไทไย่ (Giay) โบยอี้ (Boy) ลาว (Lao) ลื้อ (Lu)

ข้อแตกต่างที่สำคัญระหว่างไทกลุ่ม Tay และ Thai คือ (ทวิ สว่างปัญญางกูร, 2539: 1-2)

1. ไทกลุ่มท่าย (Thai) มีอักษรที่ใช้เขียนภาษาของตนเอง แต่ไทกลุ่มไต (Tay) ไม่มีอักษรของตนเอง ต้องยืมอักษรของชนชาติอื่นมาเขียน เรียกว่า อักษรโนมเต้ (Non Tay) ปัจจุบันใช้อักษรโรมันแต่ใช้อักษรวิธีแบบเวียดนาม

2. ไทกลุ่มไต (Tay) ได้รับอิทธิพล วัฒนธรรมและภาษา จากเวียดนามและจีน มากกว่าไทกลุ่มท่าย(Thai)

3. ไทกลุ่มไต (Tay) มีความเชื่อทางศาสนา ลัทธิ และภูติผีทวดตามแนวของจีนและเวียดนาม แต่ไทกลุ่มท่าย(Thai) ไม่มี ความเชื่อทางศาสนา และลัทธิมีเพียงความเชื่อเรื่องภูติผี และเทวดา

4. เรือนของไทกลุ่มไต (Tay) นิยมสร้างติดดินตามอย่างเรือนของเวียดนามมากกว่าเรือนของคนไทกลุ่มท่าย (Thai) อีกทั้งหลังคาเรือนของไทกลุ่มไต (Tay) มักจะนิยมมุงด้วยกระเบื้องดินเผาเป็นแบบแถวหงายและคว่ำสลับกันคล้ายของจีน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คนไทดำสิบสองจุไท

คนไทดำ มีถิ่นฐานดั้งเดิมอยู่ที่สิบสองจุไท ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของประเทศเวียดนาม โดยสามารถอธิบายเกี่ยวกับไทดำ สิบสองจุไทเป็นหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้คือ

1. ความหมาย
2. ประวัติศาสตร์
3. กำเนิดจากนิทานและตำนาน ที่มาของการแบ่งชนชั้นทางสังคม และการปกครอง

รูปที่ 4 หญิงสาวไทดำ สิบสองจุไท ในอดีตนิยมแต่งกายด้วยเสื้อผ้าสีดำ
(วาดจากภาพถ่ายของ วีรภาพ โสहितกุล, 2536)

1. ความหมาย

"ไทดำ" หรือ "ผู้ไทดำ" (Tai Dam or Tai Lam or Black Tai) ชาวเวียดนาม เรียกว่า Tag Den ชาวฝรั่งเศส เรียก Tai Noir (Schrock, Gosier, Marton, McKenzie and Murfin, 1972: 37) เป็นชื่อที่ใช้เรียกคนไทกลุ่มหนึ่ง ที่สตรีแต่งกายด้วยเสื้อผ้าสีดำ คำว่า "ดำ" มาจากสีของเครื่องแต่งกาย (Schrock et al., 1972: 37; ทวี สว่างปัญญากร, 2539: 4)

แต่บทความเรื่อง "คนไทขาวและคนไทดำในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของเวียดนาม ชื่ออันสำคัญไฉน" โดย เก็ม จ่อง และข้อคิดเห็นบางประการของผู้แปล พรเพ็ญ อันตระกูล (2532) ได้แสดงความเห็นกับ ชื่อเรียก ไทดำ ไทขาวนี้ ว่า อาจจะมีรากฐานมาจากที่ชาวฮั่น เรียกชนต่างชาติ ในดินแดน ยูนนานด้านตะวันออกว่า "อูหนาน" และด้านตะวันตกว่า "ไปหนาน" โดยจากการค้นคว้าของชาวจีนพบว่า ชาว อูหนานหรือโอหนาน มีธรรมเนียมการเผาศพ และแต่งกายด้วยเสื้อผ้าสีดำ ซึ่งคล้ายกับคนไทดำ ที่มีธรรมเนียมการเผาศพ และแต่งกายด้วยเสื้อผ้าสีดำ ส่วนชาวไปหนานหรือปากมาน มีธรรมเนียมเหมือนกับชาวฮั่น และแต่งกายด้วยเสื้อผ้าสีขาว แต่ก็ยังไม่มียืนยันแน่นอน ว่าคนไทซึ่งปะปนอยู่ในอาณาเขตทั้งสองด้านนั้นจะถูกเรียกหรือเรียกตัวเอง ว่าเป็นไทขาว ไทดำ และคำว่า "อู" และ "ไป" ของจีนนั้น ไม่ได้เกี่ยวข้องกับอะไรกับผิวสีขาว หรือ ผิวสีดำ เป็นเพียงการแยกแยะตามแบบจีน ในขณะที่ยังหาที่มาที่แน่นอนของชื่อไทขาวดำไม่ได้นั้น อาจเป็นไปได้ว่าการแบ่งเป็น ชาวไทขาว ไทดำ เป็นกฎเกณฑ์ที่ใช้ในช่วงตั้งแต่ คริสต์ศวรรษที่ 19 เป็นต้นมาโดยพวกนักวิชาการชาวฝรั่งเศส ที่เรียกกลุ่มคนไทที่แต่งกายด้วยเสื้อผ้าสีขาว ว่าไทขาว และคนไทที่แต่งกายด้วยเสื้อผ้าสีดำว่า ไทดำ

นอกจากนั้น การเรียกชื่อคนไทดำบางกลุ่ม ยังเรียกตามชื่อของที่ตั้งถิ่นฐาน เช่น ไทดำเมืองลอ (Nghialo) เมืองซอนล่า (Sonla) ถูกเรียกว่า ไทลอ ไทลา (Schrock et al., 1972: 37)

เมื่อชาวไทดำ ถูกกวาดต้อนเข้ามายัง ดินแดนประเทศไทยจึงเกิดชื่อเรียกอื่น ๆ ตามมา เช่น ผู้ไททรงดำ ผู้ไตขงดำ ลาวทรงดำ ลาวขงดำ ลาวขงดำ ลาวโขง จากหนังสือพจนานุกรม คำว่า "ทรง" เป็นคำนามแปลว่ารูปร่าง เช่น ทรงกระบอก ทรงดำ ก็คือแต่งสีดำ และคำว่า "ขงดำ" เป็นชื่อนาม ส่วน "ทรงดำ" เป็นลักษณะนาม (สุลิ, 2519: 9) นอกจากนั้นคำว่า "โขง" เพี้ยนมาจากคำว่า "ชวง" ซึ่งคำว่า "ชวง" หมายถึงกางเกง โดยที่คำว่า "ชวง" หรือ "สัง" เป็นภาษาของผู้ไท ขงดำโดยแท้ ใช้เป็นคำเรียกชื่อกางเกง (พระยาอนุমানราชธน อ้างถึงใน สุลิ, 2519: 10) ส่วนคำว่า "ลาว" นั้นมาจากที่คนไทยภาคกลางในประเทศไทย เข้าใจผิดว่าชาวไทดำเป็นพวกเดียวกันกับลาว เนื่องจากอพยพเข้ามาพร้อมกันกับลาวกลุ่มอื่น ๆ ต่อมาชื่อเดิมได้หดหายลง คำว่า "ดำ" หายไป ในปัจจุบันจึงนิยมเรียกกันเพียงว่า "ลาวทรง" หรือ "ลาวโขง" (สุมิตร ปิติพัฒน์, บัณฑิต อ่อนดำ และ พูนสุข ธรรมาภิมุข, 2521: 2)

2. ประวัติศาสตร์

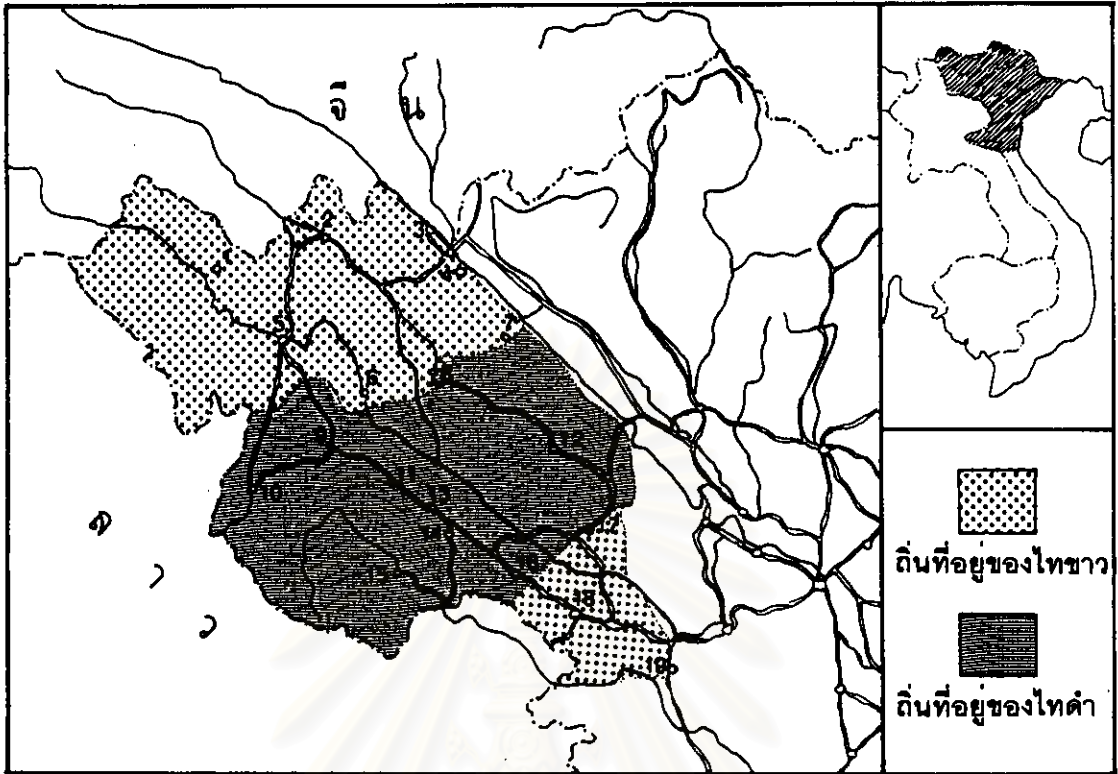
ชาวไทดำ อพยพเข้าสู่ดินแดนตะวันตกเฉียงเหนือของเวียดนามภายหลังชาวไทขาว หรือไทลื้อ(Be Viet Dang, 1990: 189) โดยในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 12 และต้นคริสต์ศตวรรษที่ 13 ชาวไทดำได้อพยพเข้าไปยังดินแดนของชาวไทขาวที่เมืองไล ด้วยความก้าวหน้าทางการเมืองทำให้ชาวไทดำมีอำนาจเหนือชาวไทขาว และเกิดเป็นบ้านเมืองของชาวไทดำขึ้น ขณะเดียวกันก่อนที่ชาวไทขาว และชาวไทดำจะเข้ามามีอิทธิพล เหนือดินแดนดังกล่าว มีชนชาติ "ซา" หรือ "ซะมุ" ชนชาติตระกูลมอญ-เขมร เป็นเจ้าของดินแดนนั้นแต่เก่าก่อน แต่คนไทยได้ขับไล่และนำมาใช้เป็นข้าทาส นอกจากนั้น ยังพบว่าชาวไทดำเมืองแดน อาจได้รับอิทธิพลจากมอญ-เขมร มากกว่าพวกไทขาว ซึ่งอยู่ทางตอนเหนือใกล้กับจีน (เก็มจ๋อง, 2532 : 9)

ดินแดนสิบสองจุไท ในเวียดนาม ถือเป็นถิ่นฐานดั้งเดิมของชาวไทดำ ไทขาว มาตั้งแต่ คริสต์ศตวรรษที่ 12 คำว่า "จู้" อาจมาจาก "จู" ภาษาเวียดนาม แปลว่า "อำเภอ" และสะกดเป็น chau (เจา) ก็ได้ คำว่า "เจา" ชาวเวียดนามบางท้องถิ่นออกเสียงเป็น "จู" (ทวี สว่างปัญญางกูร, 2534: 36) แคว้นสิบสองจุไทประกอบด้วยเมืองสำคัญ จำนวนสิบสองเมือง หรือสิบสองจุ โดยเป็นเมืองของไทดำ 8 เมือง เมืองของไทขาว 4 เมือง (สุมิตร ปิติพัฒน์ และคณะ, 2521: 3) ในความเป็นจริง อาจจะมีจำนวนเมืองที่รวมกันอยู่มากกว่าสิบสองเมืองในภายหลัง เนื่องจากเลข 12 มีความหมายพิเศษสำหรับคนไทย (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2533: 78) ดังที่คนไทยในเวียดนามยืนยันว่าแคว้นสิบสองจุไทประกอบด้วย 16 เมือง (ทวี สว่างปัญญางกูร, 2534: 36) คือ

1. เมืองหล่อ	9. เมืองแดง
2. เมืองเจียน	10. เมืองไล
3. เมืองเต็ก	11. เมืองตุง
4. เมืองซาง	12. เมืองหว่าง
5. เมืองวัด	13. เมืองเตียง
6. เมืองหมั่ว	14. เมืองเจียงแคน
7. เมืองลา	15. เมืองจืบ
8. เมืองหมาย	16. เมืองเจียงมี

โดยแต่ละจุประกอบด้วยเมืองเล็ก ๆ และหมู่บ้านใกล้เคียง และแต่ละเมืองปกครองโดยเจ้าเมืองที่ค่อนข้างเป็นอิสระต่อกัน บางเมืองก็เกี่ยวพันเป็นญาติกัน (สุมิตร ปิติพัฒน์ และคณะ, 2521: 3) นอกจากนั้นดินแดนสิบสองจุไทอยู่ใกล้กับจีน เวียดนาม และลาว ซึ่งขณะนั้นล้วนต่างเป็นอาณาจักรที่เข้มแข็ง เพื่อป้องกันการถูกรุกราน เจ้าเมืองในสิบสองจุไท จึงต้องส่งเครื่องราชบรรณาการไปผูกมิตรไมตรี เพื่อป้องกันการถูกรุกราน และขอรับการคุ้มครอง จึงถูกเรียกว่า "เมืองสามส่วยฟ้า" หรือ "เมืองสามฝ่ายฟ้า" (สุมิตร ปิติพัฒน์ และคณะ, 2521: 3)

จากหนังสือเรื่องประวัติผู้ไทย ของถวิล เกษรราช (2512) ไว้กล่าวถึงประวัติศาสตร์ของดินแดนสิบสองจุไทว่า เดิมดินแดนสิบสองจุไทโดยขึ้นแก่อาณาจักรน่านเจ้า ภายหลังขึ้นแก่อาณาจักรโยนกเชียง

ถิ่นที่อยู่ของไทย

ภาคเหนือ

1. เมืองเต้
2. เมืองซอ
3. เมืองซาด
4. เมืองหมา
5. เมืองล่าย
6. เมืองเจียน
7. เมืองจัน

ภาคใต้

17. เมืองเด็ก
18. เมืองซาง
19. เมืองหม่น

ถิ่นที่อยู่ของลาว

8. เมืองทาน
9. เมืองกวาง
10. เมืองแทง
11. เมืองหมวย
12. เมืองหล่อ
13. เมืองลา
14. เมืองมัว
15. น้ำมา
16. เมืองหวาด

แผนที่ 3 ดินแดนสิบสองจุไทย เวียดนาม

แผนที่เชื้อเพื่อจาก ทวี สว่างปัญญางกูร

แสน และเมื่อชนเผ่าไทเฒ่า ทำลายอาณาจักรโยนกเชียงแสน ดินแดนสิบสองจุไทยจึงขึ้นแก่แคว้นหิรัญเงิน
 ยาง และต่อมาขึ้นแก่ อาณาจักรลานนา และสุโขทัยในสมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราช จนกระทั่ง
 อาณาจักรสุโขทัยเสื่อมอำนาจลงมา แคว้นสิบสองจุไทย จึงถูกแบ่งแยกออกเป็น 2 ภาค ในสมัยกรุง
 ศรีอยุธยา คือ

1. แคว้นสิบสองพันนา ได้แก่พวกไทลื้อ ดินแดนต่อระหว่างพม่าและจีน
2. แคว้นสิบสองจุไทย ได้แก่ดินแดนต่อระหว่างจีนและญวน

เมื่อกรุงศรีสัตนาคณหุตมีอำนาจ จึงได้ดินแดนสิบสองจุไทยซึ่งเป็นพวกเดิมของตนเข้าไว้ใน
 อำนาจ ครั้นกรุงศรีสัตนาคณหุตเสียแก่พม่าครั้งพระเจ้าหงสาวดีบุเรงนองเป็นต้นมา อำนาจการปกครอง
 เหนือดินแดนที่ห่างไกลก็ลดลง जबเมื่อกรุงศรีสัตนาคณหุตแยกออกเป็น 2 อาณาจักรคือ หลวงพระบาง
 และเวียงจันทน์ หัวเมืองผู้ไทก็แยกออกไป เมืองพวน เมืองเชียงขวาง เมืองฝ่ายข้างตะวันออก ขึ้นแก่เจ้า
 นครเวียงจันทน์ หัวเมืองฝ่ายเหนือขึ้นให้แก่ เมืองไล เมืองแฉก ขึ้นแก่เจ้านครหลวงพระบาง เมืองที่อยู่ใกล้
 หลวงพระบางตั้งหัวพระยาไปเป็นหัวพันปกครอง เรียก เมืองหัวพันทั้งหก ส่วนเมืองที่อยู่ห่างไกลคงเรียก
 สิบสองจุไทย และให้ปกครองกันเอง ทำนองประเทศราช (สมเด็จพระยาตำราจราชานุภาพ อ้างถึงใน
 ถวิล เกษรราช, 2512: 34-35) जबจนสมัยกรุงธนบุรีและรัตนโกสินทร์ตอนต้น อาณาจักรสยาม ได้เข้ามา
 มีอำนาจเหนืออาณาจักรล้านช้างทั้งหมด ทำให้แคว้นสิบสองจุไทยตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของอาณาจักร
 สยาม แต่ราชอาณาจักรสยามมิได้เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการปกครอง คงปล่อยให้อยู่ในความดูแลของเมือง
 หลวงพระบางต่อไป (สุมิตร ปิติพัฒน์ และคณะ, 2521: 3) และแคว้นสิบสองจุไทยตกอยู่ภายใต้อำนาจของ
 ฝรั่งเศสในปี พ.ศ.2432 (สุมิตร ปิติพัฒน์ และคณะ, 2521: 4)เมื่อฝรั่งเศสเข้ามามีอิทธิพลเหนือดินแดน
 เวียดนาม จนกระทั่งเวียดนามได้รับอิสรภาพจากฝรั่งเศส ดินแดนสิบสองจุไทยจึงเปรียบเสมือนพื้นที่ส่วน
 หนึ่งของเวียดนาม ปัจจุบันชาวไทยคำเป็นเพียงชนกลุ่มน้อยเผ่าหนึ่งในเวียดนาม

จากบทความ "คนไทยในเวียดนาม: การแบ่งกลุ่ม" ของทวี สว่างปัญญางกูร (2539) พบว่าใน
 ปัจจุบัน ชาวไทยคำตั้งถิ่นฐานมากที่สุดในจังหวัดเซินลา รองมาคือหว่างเลียนเซิน และลายเจา ตามลำดับ
 นอกจากนั้น ยังพบที่เมืองกวาย เมืองแฉก เมืองทาน เมืองลอ เมืองลา เมืองมัว เมืองหวาด เมืองหม่วย
 และเมืองน้ำหม้า

3. กำเนิดจากนิทานและตำนาน ที่มาของการแบ่งชนชั้นทางสังคม
 และการปกครอง

มีตำนานและนิทานที่เล่าสืบต่อกันมาเกี่ยวกับกำเนิดของคนไทยคำ ที่แตกต่างกันไปในแต่ละ
 ท้องถิ่น นิทานและตำนานเหล่านี้ เป็นหัวใจสำคัญในการพยายามอธิบายถึงที่มาของการจัดระบบชนชั้น
 ทางสังคมของคนไทยคำ ซึ่งมีผลสืบเนื่องไปถึงระบบการจัดสรรที่ดิน และการปกครองในชุมชน จึงหลัก
 เลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องกล่าวถึง ตำนานและนิทานเรื่องกำเนิดคนไทยคำดังกล่าว ได้แก่ พงศาวดารเมืองแฉก
 (บุญช่วย ศรีสวัสดิ์, 2504: 207-209; ถวิล เกษรราช, 2512: 37-47) ตำนานที่เล่าสืบมาในดินแดนดังกล่า

(tonkin) ของเวียดนาม (มาเจียล ดัสเซ และ ไพรทูร์ย ดัสเซ, 2519: ค-ง) และตำนานที่เล่าขานแถบเมืองชอนลา (Schrock et al., 1972: 41-42) ที่พอจะสรุปได้ดังนี้คือ

บรรพบุรุษไทดำตระกูลลอ(Lo) วี(Vi) ลู(Lu) ลาว(Leo) หลวง(Luong) กา(Ka) ตอง(Tong) และ กวาง(Kwang) ถือกำเนิดมาจากผลน้ำเต้าฝั่งสะฮาด โดยบรรพบุรุษไทดำตระกูลกวาง(Kwang) กำเนิดจากผลน้ำเต้าเป็นอันดับแรก (Candominas, 1990: 72; Placzek, 1990: 56) และบรรพบุรุษไทดำตระกูลหลวง(Luong) ถือกำเนิดจากผลน้ำเต้าเป็นอันดับสอง (Placzek, 1990: 56)

ขณะที่บรรพบุรุษไทดำตระกูลลอค่า(Lo Cam) มีแกนหลวงเป็นผู้สร้างและส่งลงมายังโลกมนุษย์ เพื่อให้มาเป็นผู้บุกเบิกและผู้ปกครอง ขณะเดียวกันบางตำนานก็เล่าว่า บรรพบุรุษไทดำตระกูลลอ(Lo) เป็นผู้ช่วยร่วมบุกเบิกดินแดนของไทดำด้วย (Placzek, 1990: 55)

ส่วนบรรพบุรุษของชนชาติชาตือกำเนิดมาจากภูของผลน้ำเต้า ที่เกิดจากการใช้ไม้ลนไฟเจาะเป็นรู ทำให้มีรอยเขม่าดำติดอยู่ ผิวของชาวชาตือดำคล้ำ (Candominas, 1990: 68-69)

ประกอบกับความเชื่อของชาวไทดำ ที่ยังคงเป็นแบบ Animism คือนับถือผี ขวัญ และสิ่งเหนือธรรมชาติ (สุมิตร ปิติพัฒน์, 2534: 47) มีความเชื่อเรื่องแกน โดยเฉพาะแกนหลวงเป็นเทพเจ้าสูงสุดที่มีอำนาจเหนือมนุษย์ สัตว์และพืชทั้งหลายในโลก สามารถบันดาลให้ได้ทั้งดีและร้าย (สุมิตร ปิติพัฒน์, 2534 :44) จึงเกิดความเชื่อว่า

ก. คนไทดำตระกูลลอค่า เป็นชนชั้นปกครอง เนื่องจากไม่ได้เกิดจากผลน้ำเต้า แต่เทพเจ้าสูงสุดคือแกนหลวงเป็นผู้สร้างและส่งลงมายังโลกมนุษย์ (Candominas, 1990: 58) ทำให้คนตระกูลลอค่ามีเชื้อสายมาจากแกนหลวง จึงสามารถติดต่อกับแกนได้ (Hickey, 1958: 155; Candominas, 1990: 58.)

ข. คนไทดำตระกูลลอ ถือเป็นชนชั้นปกครองลำดับสอง (Second rank noble) เช่นที่พบในเมืองเงียะโล้ (Nghia-Lo) รองจากคนไทดำตระกูลลอค่า (Placzek, 1990: 55)

ค. ลำดับที่การกำเนิดจากผลน้ำเต้าในนิทาน แสดงถึงสถานะทางสังคม กล่าวคือ คนไทดำตระกูลกวาง (Kwang) ที่เชื่อว่าถือกำเนิดเป็นอันดับแรกจากน้ำเต้า มีระดับชั้นทางสังคมที่อยู่ระหว่างชนชั้นปกครองและสามัญชน กล่าวคือถ้าหากเมืองใดไม่มีคนตระกูลลอค่า คนในตระกูลกวางจะถูกเลือกให้เป็นผู้นำ(Candominas, 1990: 72, Placzek, 1990: 56) และคนไทดำตระกูลหลวง (Luong) ที่ถือกำเนิดจากผลน้ำเต้าเป็นอันดับสอง ถือว่าเป็นชนชั้นหมอช่าง ผู้นำในการประกอบพิธีกรรม (Placzek, 1990: 56)

ง. สถานะทางสังคมของคนไทดำเหนือกว่าชาวช่า สถานะของชาวช่าอยู่ระหว่างมนุษย์และสัตว์ (Candominas, 1990: 68) เนื่องจากคนไทดำเกิดจากผลน้ำเต้าฝั่งสะฮาด ขณะที่ชาวช่าเกิดจากภูของผลน้ำเต้าที่มีเขม่าควัน (Candominas, 1990: 68-69)

ขณะเดียวกันยังพบว่า ชาวไทดำ เชื่อในสายของความบริสุทธิ์ของเชื้อชาติไทดำ กล่าวคือ คนในตระกูลมี (Me) และงูเยน (Ngugen) ถือว่ามีเชื้อสายไทดำไม่บริสุทธิ์ เพราะมีบรรพบุรุษ 5 ชั่วอายุคน มีเชื้อผสม กับ เวียดนามและจีน (Hickey, 1958: 140) หรือคนตระกูลกวาง(Kwang) ก็ยังแบ่งออกเป็น

กวางคำ(Kwang Kam) และ กวางสี(Kwang Zai) โดยที่กวางคำมีเชื้อสายที่เป็นไทบริสุทธิ์ (pure Tai) ขณะที่ กวางสีมีเชื้อสายผสมระหว่างไทดำและข่า ลำดับชั้นทางสังคมของคนที่มีเลือดผสมเหล่านี้ จะอยู่ในลำดับที่ห้าของชนไทดำตระกูลต่างๆ โดยเฉพาะตระกูลกวางสี ที่ผสมระหว่างไทดำและข่า (Placzek, 1990: 56) ซึ่งพอจะสรุปลำดับชั้นทางสังคมของคนไทดำ ได้ดังนี้คือ

ลำดับชั้น	ชนชั้น	ตระกูล	กำเนิด
(1)	ชนชั้นปกครอง (first rank noble)	ลอคำ(Lo Cam)	แกนหลวง
(2)	ชนชั้นกลางระหว่าง	ลอ (Lo)	เป็นผู้ช่วยตระกูลลอคำบุกเบิกดินแดน
	ผู้ปกครองและสามัญชน(second rank noble)	กวางคำ (Kwang Cam)	จากนิทานถือกำเนิดจากผลน้ำเต้าเป็นอันดับแรก
(3)	หมอช่างผู้ทำประกอบพิธีกรรม	หลวง(Luong)	จากนิทานถือกำเนิดจากผลน้ำเต้าเป็นอันดับสอง
(4)	ชนชั้นสามัญชน	ลาว(Leo) ทอง(Tong) ลู (Lu) วี (Vi) กา (Ka)	จากนิทานถือกำเนิดจากผลน้ำเต้าด้านสะอาด
		มี (Me) งูเยน (Nguyen)	บรรพบุรุษ 5 ชั่วอายุคน มีเชื้อผสม เวียดนามและจีน
		กวางสี (Kwang Zai)	มีเชื้อผสมระหว่างไทดำและข่า
(5)	ชนชั้นทาส	คน ส่า, ข่า	กำเนิดจากธนูน้ำเต้าที่มีเขม่าดำ

และยังพบว่าคนที่ไม่มีเชื้อสายไทดำ ก็อาจจะกลายเป็นคนไทดำได้ หรือคนที่เป็นสามัญชนก็อาจจะกลายเป็น ชนชั้นปกครองได้ เช่น คนไทดำตระกูลกวางคำ (Kwang Cam) กวางสี (Kwang Zai) คำว่า คำ (Cam) แปลว่าทอง (Gold) หมายถึงคนในชนชั้นปกครอง ดังมีสุภาษิตว่า "If gold should disappear, it must be replaced by other gold." (Hickey, 1958: 143) เพราะคนไทดำถือระบบความสัมพันธ์ทางเครือญาติแบบถือสายบิดาเป็นหลัก กล่าวคือภรรยาและลูกจะใช้สกุลตามสามีและบิดา นอก

จากนั้นคนที่ไม่มีเชื้อสายไทดำก็อาจจะเป็นคนไทดำได้ เนื่องจากชนชั้นปกครองของไทดำพยายามรักษาอำนาจของตนไว้เหนือประชาชนต่างวัฒนธรรมที่เป็นชนพื้นเมือง ด้วยการพยายามหลีกเลี่ยงข้อขัดแย้งและพยายามสร้างความเป็นญาติด้วยการแต่งงานกับลูกสาวของผู้นำพื้นเมือง เพื่อความเป็นปึกแผ่นแก่บ้านเมือง (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2533: 78) ลูกสาวของผู้นำพื้นเมือง และลูกๆ ก็จะกลายเป็นคนไทดำ ซึ่งในผลระยะยาวจริงๆ แล้วชาวพื้นเมืองอยากจะเปลี่ยนตนเองให้เป็นคนไท เพื่อลดการถูกกดขี่ให้น้อยลง ซึ่งกระบวนการกลืนชาติดังกล่าวก็ล้วนสร้างความพอใจให้แก่ทั้งสองฝ่าย คือทั้งฝ่าย เจ้าไท และชาวพื้นเมือง

ขณะเดียวกันก็มีข้อกำหนดสำหรับคนไทดำชนชั้นปกครองและหมอช่าง ที่จะเป็นผู้นำหรือหมอช่างคนต่อไป คือ ห้ามแต่งงานกับคนที่ไม่มีเชื้อสายไทดำบริสุทธิ์ เพราะถือว่าเมื่อประกอบพิธีกรรมตามทางเชื่อ พิธีกรรมนั้นจะไม่บริสุทธิ์ เกิดความไม่ศักดิ์สิทธิ์ แต่อย่างไรก็ตามผู้นำชาวไทดำในสมัยก่อนล้วนมีภรรยาหลายคน โดยลำดับที่ของภรรยาไม่ได้ขึ้นอยู่ลำดับที่ของการแต่งงาน แต่ขึ้นอยู่กับการเติมของฝ่ายภรรยาเป็นสำคัญ กล่าวคือ ภรรยาที่มาจากตระกูลลอค้า จะถือว่าเป็นภรรยาหลวง และภรรยาลำดับต่อไป ก็ถือตามลำดับชั้นของสกุลตามลำดับ (Schrock et al., 1972: 52-53)

จากระบบชนชั้นทางสังคมของไทดำดังกล่าวก่อให้เกิดระบบการปกครอง โดยพบว่าระบบการปกครองระดับเมืองถือเป็นระดับการปกครองสูงสุดของชนชาติไทดำ เพราะไม่พบระบบการปกครองใดที่เหนือขึ้นไปกว่านี้ (Schrock et al., 1972: 43) จากบทความในหนังสือ From Lawa to Mon, from Saa' to Thai ที่แปลโดย นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2533) ได้แบ่งลำดับชั้นทางสังคมและการปกครองของคนไทดำแต่ละเมืองในสิบสองจุไท สมัยที่ฝรั่งเศสเข้ามามีอำนาจแล้ว ไว้ดังนี้คือ

กลุ่มชาติพันธุ์	สถานะ	สิทธิ์ตัดสินใจ	สิทธิ์ กำลัง	นิทานกำเนิด
ไท	ท้าวหรือเจ้า	เป็นทหาร, ใช้ที่นาคน	ผู้ได้กำลังคน	สืบเชื้อสายจาก แกน
	หมอ ขุนนาง ปาย พวกอื่น			
	กวงยา			ผู้ให้ กำลัง คน
	สาข่า	บั่วปาย		

1. ผู้ปกครองเมือง ได้แก่ เจ้าหรือเพี้ยท้าว ซึ่งมาจากตระกูลลอค้า มีอำนาจทางการเมือง เศรษฐกิจ และการศาลของเมือง ในอดีตเคยมีกำลังทหารของตนเอง

2. ชุมนาง เป็นชนชั้นสามัญชนที่มีอภิสิทธิ์ ทำหน้าที่ช่วยเหลือการปกครองแก่เพี้ยท้าว มีจำนวน 4-13 คน ทำหน้าที่ปกครองท้องที่ต่างๆ จนถึงระดับตำบล และเก็บภาษีให้แก่เจ้า

3. หมอช่าง ได้แก่ คนในตระกูลหลวงและกา (Luong and Ka) (Hickey, 1958: 155) มีลำดับชั้นสูงต่ำของตนเองตั้งแต่ระดับอำเภจนถึงตำบล มีอภิสิทธิ์ และมีตำแหน่งสูงเพราะทำหน้าที่ประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อให้ทั้งชนชั้นสูงและชาวบ้าน และในงานเทศกาล จะทำหน้าที่เล่าประวัติกำเนิดของพวกเขาเพี้ยท้าวและการอพยพให้ประชาชนชาวไทยดำฟัง รวมทั้งเป็นที่ปรึกษาของเจ้าเมือง ถึงแม้จะไม่ใช่เจ้า เพราะมาจากตระกูลหลวงแต่ก็ถือว่าเป็นตำแหน่งสูงที่สงวนไว้ให้ชนชั้นสูงเท่านั้น เพราะฉะนั้นจึงมีสิทธิ์ใช้แรงงานของหมู่บ้านได้และถือว่าเป็นนักบวชของผีเมืองผีบ้าน

4. สามัญชน คือคนส่วนใหญ่ประมาณ 95 เปอร์เซ็นต์ของประชาชนทั้งหมด ได้แก่ คนในตระกูลลาว ทอง ลู วิ กา ฯลฯ แบ่งออกเป็น

4.1 ปาย หรือไพร่ แปลว่า ชาวนาอิสระ เป็นประชากรส่วนใหญ่ของบ้านและเมือง มีสิทธิในการใช้ที่นาของชุมชน แต่ต้องเสียส่วยและถูกเกณฑ์แรงงานไปทำนาในที่นาของเพี้ยท้าว แต่ถ้าหากบุกเบิกทำให้ของตนเอง ก็ไม่ถูกเกณฑ์แรงงาน นอกจากนั้นยังมีสิทธิในการเป็นทหารและตัดสินใจของชุมชน ซึ่งสิทธิทั้ง 3 ประการ ทำให้แยกพวกเขาออกจากสามัญชน กลุ่มอื่นๆ

4.2 กวงยก แปลว่า พวกข้าหรือทาสติดที่ดินซึ่งมีกำเนิดเป็นคนไทยดำ กล่าวคือพวกปาย ที่ยากจนและยอมไปเป็นทาสรับใช้ของเพี้ยท้าว ยอมสละสิทธิการใช้ที่นาของชุมชนและการมีส่วนร่วมตัดสินใจของชุมชน โดยจะมีหมู่บ้านของตนเองต่างหาก ขึ้นอยู่กับนายแม้จะขายเสียก็ได้ นอกจากนั้นพวกกวงยกยังแบ่งออกได้เป็นคนเหือน และช้อย

4.3 บัวปาย หมายถึง กลุ่มคนช่าหรือซ่า ทั้งหมด ซึ่งถือว่ามีลำดับชั้นต่ำสุดในเมือง มีความเป็นอยู่ที่ยากลำบากกว่าพวกกวงยก ไม่มีสิทธิใช้ที่นาของชุมชน และจะใช้เทคนิคการผลิตที่ก้าวหน้าเพื่อประโยชน์ของตนเองไม่ได้ เช่น ห้ามใช้คันไถในการเพาะปลูกของตนเอง แต่ใช้ได้เมื่อทำงานให้แก่ นาย (คนไท)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย